

**Західноукраїнська організація
«Центр правничих ініціатив»**

**МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

**«ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМКИ
РОЗВИТКУ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ
УКРАЇНИ»**

29-30 січня 2016 р.

**Львів
2016**

від злочину може бути представник іноземної держави або інша особа, яка має міжнародний захист. З об'єктивної сторони злочин полягає в суспільне небезпечних діях або без діяльності і може виражатися у двох формах: 1) вбивство особи, яка має міжнародний захист; 2) замах на вбивство такої особи. Суб'єктом злочину є фізична, осудна особа, яка досягла 14-річного віку. Суб'єктивна сторона злочину характеризується виною у вигляді прямого умислу, а також спеціальною метою.

Література:

1. Кримінальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25-26. – Ст. 131.
 2. Кримінальний кодекс України: від 28 грудня 1960 р.: у редакції Закону від 28 грудня 1960 р. //(втратив чинність з 02 вересня 2001 р. на підставі Кодексу від 05 квітня 2001 р.)
 3. Кримінальний кодекс України: Науково-практичний коментар / [Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, С. Б. Гавриш та ін.]; За заг. ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. – К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. – 1196 с.
 4. Конвенція про запобігання і покарання злочинів проти осіб, які користуються міжнародним захистом, у тому числі дипломатичних агентів: підписана 14 грудня 1973 р.; ратифікована СРСР 26 грудня 1975 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_389 . – Назва з екрану.
 5. Кримінальне право України. Особлива частина./ За ред. М.І.Мельника, В.А. Клименка. – Київ: Юридична думка, 2004. – 656 с.
 6. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України. Під загальною редакцією Потебенька М.О., Гончаренка В.Г. – К.: «Форум», 2004., у 2-х ч. – Ч. 2. – 984 с.
-

Шпіляревич В. В.

кандидат юридичних наук,

викладач кафедри кримінального права

Прикарпатський національний університет

імені Василя Стефаника

м. Івано-Франківськ, Україна

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ ВИДІВ «НЕБЕЗПЕЧНОГО СТАНУ» ОСОБИ

Проблема «небезпечного стану» особи є предметом вивчення не тільки представників відповідних шкіл (напрямів, течій) кримінального права, але й дослідників психологічного підходу позитивістського напрямку кримінологічної науки. Зокрема, із кримінально-правової точки зору, під «небезпечним станом» особи слід розуміти такий її стан, який констатується у разі вчинення нею суспільно небезпечного діяння, що підпадає під ознаки діяння, передбаченого

Особливою частиною КК України, та свідчить про високий ступінь ймовірності повторного його вчинення цією особою [1, с. 4, 8, 9; 2, с. 7, 77].

Однак, для того, щоб повною мірою дослідити правову природу так званого «небезпечного стану» особи, недостатньо запропонувати його визначення, необхідно звернути увагу й на різноманітність видів зазначеного стану та наявність суттєвих відмінностей між ними залежно від характеристики осіб, що у ньому перебувають, та тих суспільно небезпечних діянь, які ними вчинено.

Зокрема, за критерієм здатності/нездатності нести особою кримінальну відповідальність за вчинене нею суспільно небезпечне діяння, що підпадає під ознаки діяння, передбаченого Особливою частиною КК України, доцільно виділяти:

- а) деліктоздатний «небезпечний стан» особи;
- б) неделіктоздатний «небезпечний стан» особи.

З урахуванням віку особи, яка вчинила суспільно небезпечне діяння, що підпадає під ознаки діяння, передбаченого Особливою частиною КК України, що й свідчить про наявність у неї так званого «небезпечного стану», можна окреслити:

- а) ювенальний «небезпечний стан» особи;
- б) «небезпечний стан» повнолітньої особи.

Проаналізуємо детальніше правову природу виокремлених різновидів «небезпечних станів», у яких може перебувати особа.

Деліктоздатний «небезпечний стан» особи характерний для осіб, які вчинили суспільно небезпечне діяння, що підпадає під ознаки діяння, передбаченого Особливою частиною КК України:

1) у стані осудності – у стані, що дозволяє їм повною мірою усвідомлювати свої суспільно небезпечні діяння та керувати ними [3, ч. 1 ст. 19];

2) у стані обмеженої осудності – у стані, що не дозволяє їм повною мірою усвідомлювати свої суспільно небезпечні діяння та керувати ними [3, ч. 1 ст. 20, п. 2 ч. 1 ст. 93];

3) у стані осудності, але на момент призначення їм покарання (до постановлення вироку) захворіли на психічну хворобу, що не дозволяє їм повною мірою усвідомлювати свої суспільно небезпечні діяння та керувати ними [3, ч. 3 ст. 19, п. 3 ч. 1 ст. 93];

4) у стані осудності, але під час відбування покарання захворіли на психічну хворобу, що не дозволяє їм повною мірою усвідомлювати свої суспільно небезпечні діяння та керувати ними [3, п. 3 ч. 1 ст. 93];

5) та мають хворобу, що становить небезпеку для здоров'я інших осіб [3, ч. 1 ст. 96];

6) у стані обмеженої вікової осудності. Адже це фактично «хворі» особи, у яких хоча психічне захворювання чи хвороба, що становить небезпеку для здоров'я інших осіб, відсутні, однак вони потребують психо-педагогічної та фізіологічної корекції. Тобто їхня кримінальна активність обумовлюється насамперед специфічними особливостями своєї психіки в аспектах емоційного, інтелектуального та соціального характеру (підвищеною емоційністю, нестійкістю характеру, відсутністю остаточно сформованих вольових якостей,

інтенсивним інтелектуальним розвитком тощо) та їхнім неналежним фізіологічним розвитком, що в результаті породжує у таких осіб можливість переходу до орієнтації на власну систему моральних принципів і вибору «своєї» поведінки. А тільки психічне як сфера діяльності людського мозку, яка не тільки пронизує зовнішній вимір діянь людини, спрямовуючи і керуючи нею на всіх етапах, але й передує їй [4, с. 130], та фізіологічне у сукупності свідчать про нормальний чи ненормальний розвиток відповідних осіб як особистостей.

Неделіктоздатний «небезпечний стан» особи безпосередньо свідчить про те, що особа, яка вчинила відповідне суспільно небезпечне діяння, що підпадає під ознаки діяння, передбаченого Особливою частиною КК України, не наділена ознаками суб'єкта злочину і як наслідок – вона не здатна нести кримінальну відповідальність за свою протиправну поведінку. Зокрема, це виникає у двох випадках вчинення особою суспільно небезпечного діяння:

а) вчинення його у віці, з якого, відповідно до положень КК України, не може наставати кримінальна відповідальність [3, ст. 22];

б) вчинення такого діяння, перебуваючи при цьому у стані неосудності [3, ч. 2 ст. 19, п. 1 ч. 1 ст. 93].

Тому, враховуючи природу таких осіб, зокрема їх психологічні чи психіатричні особливості, вони потребують застосування саме кримінально-правових заходів безпеки у виді примусових заходів виховного або медичного характеру.

Ювенальний «небезпечний стан». Особливість такого різновиду «небезпечного стану» полягає у тому, що він притаманний неповнолітнім особам, які вчинили те чи інше суспільно небезпечне діяння, що підпадає під ознаки діяння, передбаченого Особливою частиною КК України, і потребують застосування кримінально-правових заходів безпеки, а не заходів покарання.

Ювенальний «небезпечний стан» доцільно поділяти на два підвиди:

1) *ювенально-фізіологічний «небезпечний стан»* – вид «небезпечного стану», який наявний у неповнолітніх, що вчинили суспільно небезпечне діяння у віці, з якого, відповідно до положень КК України, може наставати кримінальна відповідальність, тобто наділені ознаками суб'єкта злочину [3, ч. 1 ст. 18, ст. 22];

2) *ювенально-патологічний «небезпечний стан»* – характерний для осіб, які вчинили суспільно небезпечне діяння у віці, з якого відповідно до положень КК України не може наставати кримінальна відповідальність, тобто не наділені ознаками суб'єкта злочину [3, ст. 22].

«Небезпечний стан» повнолітньої особи характерний для осіб, яким на момент вчинення суспільно небезпечного діяння, що підпадає під ознаки діяння, передбаченого Особливою частиною КК України, виповнилося 18 років, і які також потребують застосування кримінально-правових заходів безпеки, а не заходів покарання.

Таким чином, дослідивши з кримінально-правової точки зору види так званого «небезпечного стану» особи, слід підкреслити, що «симптомом» (свідченням) наявності у особи того чи іншого його різновиду є вчинення нею конкретного суспільно небезпечного діяння, яке підпадає під ознаки діяння, передбаченого відповідною статтею Особливої частини КК України.

Література:

1. Шпілярович В. В. Кримінально-правові заходи безпеки: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право / В. В. Шпілярович. – Львів, 2015. – 20 с.
 2. Шпілярович В. В. Кримінально-правові заходи безпеки: дис.... канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право / Вікторія Вікторівна Шпілярович. – Львів, 2015. – 245 с.
 3. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року № 2341–III // ВВР. – № 25-26. – 2001. – Ст. 131.
 4. Самощенко И. С. Понятие правонарушения по советскому законодательству / И. С. Самощенко. – М.: Юрид. лит., 1963. – 285 с.
-